

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002379

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 17-06-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ №533-С від 22.07.2025 р.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця МОН України.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Севрюкова Єлизавета Олександрівна

2. Yelyzaveta Sevriukova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0757-490X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка

Дата захисту: 27-06-2025

Спеціальність за освітою: Управління персоналом та економіка праці

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9163

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Код за ЄДРПОУ: 02071211

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 9-а, Харків, Харківський р-н., 61166, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Код за ЄДРПОУ: 02071211

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 9-а, Харків, Харківський р-н., 61166, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.77, 06.81

Тема дисертації:

1. Забезпечення ефективності використання людського капіталу сільськогосподарських підприємств.
2. Ensuring the Effectiveness of Human Capital Utilization in Agricultural Enterprises.

Реферат:

1. Дисертацію присвячено узагальненню та розвитку теоретичних положень, розробці методичних підходів, а також практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності використання людського капіталу сільськогосподарських підприємств. Проведено комплексний аналіз змісту категорії «людський капітал» та її взаємозв'язку зі спорідненими категоріями. Зокрема, уточнено зміст понять «людський капітал сільського господарства», «соціальний капітал» і «трудова потенція». Людський капітал сільського господарства визначено як накопичений людиною відповідний рівень знань, умінь, комунікацій, здоров'я та особливостей взаємодії із живою природою в процесі здійснення виробничої діяльності, які дозволяють їй самореалізуватися в суспільстві і мати відповідний рівень доходу. Соціальний капітал визначено як особливий характер відносин між людьми, який дає змогу через суспільні інститути використовувати їх знання та вміння для економічного й соціального розвитку суспільства. Трудова потенція – як потенційну

можливість людей, використовуючи свої знання та вміння, долучатися до створення суспільної вартості. Взаємозв'язок цих понять проявляється в тому, що соціальний капітал визначає якість середовища для реалізації людського капіталу, а трудовий потенціал – рівень його залучення у виробничі процеси. Здійснено класифікацію етапів формування людського капіталу. Перший характеризується індивідуальними розбіжностями самих індивідуумів. На другому етапі важливого значення набувають знання, навички, здібності та інші характеристики людини. Третій етап пов'язаний з поєднанням індивідуальних особливостей кожної людини із суспільними інститутами та, відповідно, формуванням людського капіталу. Четвертий етап характеризується виникненням ресурсів людського капіталу на рівні структурних підрозділів. П'ятий етап зумовлюється створенням стратегічних кадрових ресурсів людського капіталу на рівні всього підприємства. Запропоновано визначати рівень використання людського капіталу як відношення величини трудового потенціалу до людського потенціалу. Якщо в суспільстві величина цього показника менша, ніж 1, то вартість трудового потенціалу менша за вартість людського капіталу. Це означає, що переважна більшість людей працевлаштована і відповідним чином задоволена умовами виплат за свої знання та вміння. Виділено особливості формування людського капіталу на сільських територіях, які включають у себе: менші можливості щодо отримання знань та медичних послуг, взаємодію із живою природою, сильніший вплив неформальних інститутів, меншу соціальну мобільність та, відповідно, менший рівень мотивації до змін, наявність доходів від особистого господарства, менший рівень віддачі на інвестиції. Запропоновано систему заходів, спрямовану на збереження людського капіталу на сільських територіях з виділенням елементів на рівні держави, місцевої влади та суб'єктів підприємництва. Проведено регресійний аналіз залежності рівня витрат на оплату праці від таких факторів, як питома вага галузі тваринництва в структурі товарної продукції, посівна площа зернових та зернобобових культур, посівна площа кормових культур, прибуток на 100 га сільськогосподарських угідь, товарна продукція на 100 га сільськогосподарських угідь, коефіцієнт співвідношення товарна продукція/заробітна плата. Загальний коефіцієнт регресії за цією моделлю (0,883) свідчить про сильний рівень зв'язку між залежною величиною та вибраними факторами. Завдяки оцінці гендерних особливостей формування оплати праці та руху персоналу сільськогосподарських підприємств Харківській області у 2023 р. виявлено, що середня заробітна плата жінок була нижчою, ніж чоловіків. Установлено, що при зростанні рівня оплати праці чоловіків на 1 тис. грн заробітна плата жінок зростала в середньому на 520 грн. Таким чином, можна стверджувати, що існує об'єктивний механізм, який уповільнює темпи зростання заробітної плати жінок порівняно із заробітною платою чоловіків. Стосовно показників руху персоналу слід зауважити, що коефіцієнт обігу з прийому виявився вищим у жінок. Крім того, він також був вищим у групах з нижчою заробітною платою. Проведений аналіз дає нам підстави стверджувати, що в сільськогосподарських підприємствах мають місце гендерні розбіжності як за рівнем заробітної плати, так і за кількістю звільнень жінок. Практична цінність окремих результатів підтверджується їх упровадженням у діяльність підприємств, органів державної влади та закладу освіти: Департамент агропромислового розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації (довідка № 04.01-05/1929 від 06.12.2024 р.); ПСП «Пісківське» (довідка № 356 від 02.12.2024 р.); ФГ «ЗМІЇВСЬКЕ» (довідка № 184 від 07.11.2024 р.); ТОВ «Смартекспорт» (довідка № 47 від 27.12.2024 р.); Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (довідка № 24/86-08-90 від 09.12.2024 р.).

2. The dissertation generalizes and develops theoretical provisions, methodological approaches as well as practical recommendations for ensuring the efficiency of human capital use in agricultural enterprises. The research gives a comprehensive analysis of the category “human capital” and its relationship with related categories. In particular, it clarifies the content of the concepts “human capital of agriculture”, “social capital” and “labor potential”. Human capital in agriculture is defined as the appropriate level of knowledge, skills, communications, health and features of interaction with living nature accumulated by a person in the process of carrying out his production activities, allowing him to realize himself in the society and have an appropriate level of income. Social capital is defined as the special nature of relations between people who use their knowledge and skills for the economic and social development of society through social institutions. Labor potential is the potential opportunity for people to participate in the creation of social value, using their knowledge and skills. The relationship between these

concepts is manifested in the fact that social capital determines the quality of the environment for the realization of human capital, while labor potential is the level of its involvement in production processes. The author has classified the stages of human capital formation. The first stage is characterized by specific differences between individuals themselves. Knowledge, skills, abilities and other characteristics of a person become important at the second stage. The third stage is associated with the combination of individual characteristics of each person with social institutions and, accordingly, the formation of human capital. The fourth stage is characterized by the emergence of human capital resources at the level of structural units. The fifth stage is determined by the creation of strategic human capital resources at the level of the entire enterprise. We propose to determine the level of human capital utilization as the ratio of the labor potential value to human potential. If the value of this indicator is less than 1 in society, then the value of labor potential is less than the value of human capital. This means that the vast majority of people are employed and are, accordingly, satisfied with the terms of payment for their knowledge and skills. The dissertation highlights the features of human capital formation in rural areas, which include: fewer opportunities for obtaining knowledge and medical services, interaction with wildlife, a stronger influence of informal institutions, lower social mobility and, accordingly, a lower level of motivation for change, the income from personal farming, a lower level of return on investments. The author proposes a system of measures aimed at preserving human capital in rural areas with the allocation of elements at the level of the state, local authorities and business entities. The author has conducted a regression analysis of labor costs dependence on such factors as the share of the livestock industry in the structure of marketable products, the sown area of grain and leguminous crops, the sown area of fodder crops, profit per 100 hectares of agricultural land, marketable products per 100 hectares of agricultural land, and the ratio of marketable products/wage. The overall regression coefficient for this model (0.883) indicates a strong connection between the dependent variable and the selected factors. Assessment of gender characteristics in the formation of wages and personnel turnover of agricultural enterprises in Kharkiv region in 2023 revealed that the average wages of women were lower than that of men. It turns out that when the wages of men increase by 1 thousand UAH, women's wages increase by an average of 520 UAH. Thus, it can be argued that there is an objective mechanism that slows down the growth rate of women's wages compared to men's wages. Regarding personnel turnover indicators, the turnover rate from admission was higher for women. In addition, it was higher in groups with lower wages as well. The analysis gives us grounds to assert that there are gender differences in agricultural enterprises both in terms of wages and the number of dismissals of women. The practical value of individual results is confirmed by their implementation in the activities of enterprises, state authorities and educational institutions: Department of Agro-Industrial Development of Chernihiv Regional State Administration (reference No. 04.01-05/1929, dated 06.12.2024); Piskivske State Enterprise (certificate No. 356 dated 02.12.2024); ZMIIVSKE agricultural enterprise (reference No. 184 dated 07.11.2024); Smartexport LLC (reference No. 47 dated 27.12.2024); Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (reference number 24/86-08-90 dated 09.12.2024).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Shyian D., Litovchenko I., Sevriukova Ye. Peculiarities of the formation of human capital in rural areas in the pre-war period. *Economics of Development*. 2023. Volume 22. No. 3. P. 32-41. (1.06/0.35 друк. арк.). DOI:10.57111/econ/3.2023.42

Посилання:https://ecdev.com.ua/web/uploads/pdf/Economics%20of%20Development,_2023,_Vol.%2022__No32-41.pdf

- 2. Шиян Д., Котельникова Ю., Севрюкова Є. (2020) Фактори формування рівня оплати праці у сільськогосподарських підприємствах. Український журнал прикладної економіки, 2020. Том 5. № 3. С. 192–200. (0.95/0.31 друк. арк.) DOI:10.36887/2415-8453-2020-3-21 Посилання: <http://ujae.org.ua/factory-formuvannya-rivnya-oplaty-pratsi-u-silskogospodarskyh-pidpryyemstvah/>
- 3. Шиян Д., Севрюкова Є., Євдокімова М. (2022) Цифрові технології як фактор формування людського капіталу в Україні. Економіка та управління АПК, 2022. № 2. С. 80–86. (0.83/0.27 друк. арк.) DOI:10.33245/2310-9262-2022-177-2-80-86
Посилання:https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/shyian_d._sevriukova_y2022_0.pdf
- 4. Севрюкова Є. (2024) Особливості формування людського капіталу домогосподарств на сільських територіях. Journal of Innovations and Sustainability, 2024. Vol. 8, No.2. (1.24 друк. арк.) DOI:10.51599/is.2024.08.02.08. Посилання: <https://is-journal.com/is/article/view/290/154>
- 5. Шиян Д., Шиян Н., Севрюкова Ю., Руденко В. (2024). Вплив цифрових технологій на рівень і якість життя населення в Україні. Journal of Innovations and Sustainability, 2024. Vol. 8, No. 3. (0.95/0.24 друк. арк.) DOI:10.51599/is.2024.08.03.06. Посилання: <https://is-journal.com/is/article/view/306/164>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0124U003631

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шиян Дмитро Вікторович
2. Dmytro V. Shyian

Кваліфікація: д.е.н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0815-267X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Код за ЄДРПОУ: 02071211

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 9-а, Харків, Харківський р-н., 61166, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Івашків Ірина Миколаївна
- Irina M. Ivashkiv

Кваліфікація: к. е. н., с.н.с., 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8135-8260

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00704273

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 21-а, Івано-Франківськ, 76014, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Бойківська Галина Миколаївна
- Galyna M. Boikivska

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9978-7514

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

- Стрижак Олена Олегівна
- Olena O. Stryzhak

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.06.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9367-9061

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Код за ЄДРПОУ: 02071211

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 9-а, Харків, Харківський р-н., 61166, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лугова Вікторія Миколаївна

2. Viktoriia Luhova

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9584-2259

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Код за ЄДРПОУ: 02071211

Місцезнаходження: проспект Науки, буд. 9-а, Харків, Харківський р-н., 61166, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Назаров Нікіта Костянтинович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Назаров Нікіта Костянтинович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Близнюк Т. П.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна